

Inzet van buurtrechter in de Gemeente Haarlem

In de 'Commissie Bestuur' van de gemeente Haarlem d.d. 31 mei 2018 heeft de heer Rijssenbeek aan de burgemeester de volgende vraag gesteld: (onderstaand cursief gedeelte overgenomen uit de transcriptie van de vergadering)

Rondvraag voor de burgemeester.

(De heer Rijssenbeek red.) 'In het regeerakkoord van de Tweede Kamer is in de categorie rechtspraak gesproken over innovatieve manieren van rechtspraak waaronder de zogenaamde buurtrechter, wordt ook wel een spreekurrechter genoemd, die in de buurt eigenlijk kleinschalige burencollicten behandelt, maar ook andersoortige collicten. Daar is in de regio Noord-Holland goede ervaring mee opgedaan. De vraag is of er in deze regio en meer specifiek in deze stad, ook al gesproken wordt met de rechtbank om hier iets soortgelijks te ontwikkelen.'

'De voorzitter: Burgemeester.'

Burgemeester Wienen: Nee. Ik heb het ook gelezen. Dat is nog niet gebeurd, maar het lijkt mij zeker de moeite waard om in ieder geval te kijken met elkaar van heeft dat, hebben wij het idee dat dat een meerwaarde heeft. Dus dan kom ik daar nog op terug.'

Hieruit leidt JZ de volgende vraagstelling af:

1. Wat is op dit moment de status van de buurtrechter (of vergelijkbare initiatieven?)
2. Wat zijn de ervaringen met een buurtrechter tot nu toe?
3. Wat kan de meerwaarde zijn voor een buurtrechter in Haarlem?
4. Hoe kan een buurtrechter in Haarlem geëffectueerd worden?

1. Wat is op dit moment de status van de buurtrechter (of vergelijkbare initiatieven?)

In het regeerakkoord is de ambitie neergelegd om rechtspraak effectiever en meer van deze tijd te laten zijn. Eén van de middelen daartoe is de uitrol van diverse proeven met nieuwe vormen van rechtspraak, zoals de inzet van een buurtrechter. De buurtrechter wordt op dit moment alleen nog proefsgewijs toegepast. De huidige wetgeving biedt (op basis van art 96 Rv) partijen alleen de mogelijkheid om af te wijken van reguliere procedures als beide partijen het hierover eens zijn. Maar ook als partijen het eens zijn over een andere procedure om het geschil te beslechten dan zijn de mogelijkheden beperkt. Zo kan, om een voorbeeld te geven, de procedure van artikel 96 Rv. alleen gevolgd worden als het om een geschil gaat waarbij de kantonrechter de bevoegde rechter is.

Om ook buiten dit wettelijke kader innovatieve oplossingen te kunnen bieden voor geschilbeslechting, bereidt de Minister op dit moment een wetsvoorstel voor waarin een algemene meer wettelijke grondslag wordt geboden om met innovatieve gerechtelijke procedures te kunnen gaan werken.¹ Ook is inmiddels de 'Experimentenwet Rechtspleging' in consultatie gebracht. Deze wet zal het, kort gezegd, mogelijk maken om een rechtsgang

¹ Zie brief van de Minister voor rechtsbescherming, d.d. 20 april 2018: '<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/04/20/brief-tweede-kamer-naar-een-maatschappelijk-effectievere-rechtspraak>'

vast te stellen die (tijdelijk) afwijkt van geldende wetgeving. Indien een experiment succesvol blijkt, kan deze vorm van procesvoering worden omgezet in definitieve wetgeving. De verwachting van de Minister is, dat als dit wetsvoorstel wordt aanvaard, in de loop van 2019 de eerste voorstellen kunnen worden voorgelegd aan de Staten-Generaal.

2. Wat zijn de ervaringen met een buurtrechter tot nu toe?

De afgelopen twee jaar heeft de Rechtbank Noord- Nederland ervaring opgedaan met vergelijkbare variant van de buurtrechter, de spreekuurrechter. De kern van deze proef is dat partijen door het hebben van 'een goed gesprek' tot een oplossing van het conflict trachten te komen. De voorlopige uitkomsten van dit pilot lijken overwegend positief.²

- Betrokkenen zijn blij met de snelheid van de procedure;
- Lagere kosten;
- Minder grote drempel dan formele procedures;
- Quote: *'Zonder de rechter hadden we nooit een oplossing gevonden.'*
- Geschillen worden mondeling (bijvoorbeeld bij conflicten tussen burens) makkelijker opgelost dan schriftelijk;
- Betrokkenen zijn meer tevreden met de uitspraak, ook als zij niet (geheel) krijgen wat zij eisten.

Een definitieve evaluatie van wordt eind deze maand verwacht.³

3. Wat kan de meerwaarde zijn voor een buurtrechter in Haarlem?

Meerwaarde van de buurtrechter ten opzichte van de traditionele rechtsgang zijn hierboven al benoemd. In algemene zin kan gesteld worden dat de procedure sneller zal zijn omdat tijdens een gesprek tussen partijen zoveel mogelijk wordt getracht om snel tot een oplossing te komen. De kosten zijn lager, de drempel minder hoog en partijen voelen zich vaak beter begrepen en gehoord.⁴ Ook kan de buurtrechter naar verwachting (oplopende) conflicten tussen burens of Haarlemse burgers beëindigen, in de kiem smoren of hierbij een bemiddelende rol spelen. Bovendien wordt de 'normale rechter' ontlast.

4. Kan een buurtrechter (of een vergelijkbare variant) in Haarlem geëffectueerd worden?

De proef met de spreekuurrechter is ondanks haar veronderstelde succes gestopt.⁵ Er vindt nog geen landelijke uitrol plaats. Wel is op dit moment is, zoals benoemd onder 1, de *Experimentenwet rechtspleging* in consultatie. Nadat deze door de Staten-Generaal is bekrachtigd, verwacht de minister dat de eerste formele wetsvoorstellen ter bevordering van 'effectievere rechtspraak', waaronder mogelijk een buurtrechter, medio 2019 ter tafel komen. Het lijkt raadzaam dit af te wachten. Tot die tijd kunnen burgers:

² Zie: Ton Lennaerts, *De proef (met een) Spreekuurrechter*, NJB 2017/2139

³ Zie brief van de Minister voor rechtsbescherming, d.d. 20 april 2018:

'<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/04/20/brief-tweede-kamer-naar-een-maatschappelijk-effectievere-rechtspraak>'

⁴ Zie ook: <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Noord-Nederland/Nieuws/Paginas/Rechtbank-Noord-Nederland-pleit-voor-doorontwikkeling-concept-Spreekuurrechter.aspx>

⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20172018-2018.html>

- a. de bestaande procedure van art 96 RV volgen. Dit wettelijk geconstitueerde regime komt er op neer dat men een briefje aan een kantonrechter kan sturen, met daarin het verzoek om ter zitting te onderzoeken of de andere potentiële procespartij ook wil deelnemen aan een artikel 96-procedure. Die rechter is dan gehouden om de andere partij daarvoor ter zitting op te roepen. Daar doet die rechter dan het gevraagde onderzoek. Als het even kan, wordt ook het conflict verkend en wordt meteen een mogelijke aanpak of oplossing besproken. Dit geldt zowel voor handelszaken als kantonzaken, lastige of eenvoudige zaken, zaken met of zonder (veel) documenten /bewijsmateriaal, enz. Artikel 96 Rv kent op dit punt geen uitzonderingen en voor de rechter kan dit dan ook geen reden zijn om het gevraagde onderzoek te weigeren.⁶ Of,
- b. zich richten tot bijvoorbeeld een mediator of een arbiter. Partijen kunnen dan (contractueel) afspreken dat de mediator of de arbiter een bindende uitspraak doet en dat partijen zich zullen conformeren aan de (gevolgen van) uitspraak en betreffende het voorliggende conflict zich niet meer zullen wenden tot de rechter. Indien burgers, bijvoorbeeld bij een burencnflict hiervoor kiezen, zou de gemeente hierbij een faciliterende, doorverwijzende rol kunnen hebben.

Tot slot

Wij informeren u dat contact is gezocht met de Rechtbank Noord-Holland (Haarlem). Aan de Rechtbank hebben wij de volgende vragen voorgelegd, welke door de Rechtbank zijn beantwoord. (*Beantwoording cursief.*)

Hoe staat de Rechtbank tegenover:

1. De toepassing van de spreekuurrechter en de ontwikkeling hiervan?

De Rechtbank Noord-Holland zal, evenals de andere gerechten, wanneer die wet is ingevoerd gebruikmaken van de 'Experimentenwet rechtspleging' om te experimenteren met innovatieve gerechtelijke procedures.

2. Of, en zo ja welke, de Rechtbank Haarlem eigenstandige ervaring heeft met de Spreekuurrechter (of vergelijkbare varianten)

Nee, dat heeft de rechtbank niet. Wij kennen natuurlijk wel het Noord-Nederlandse experiment en de andere initiatieven⁷ op het gebied van maatschappelijk effectieve rechtspraak.

3. Is de Rechtbank Haarlem zelf betrokken bij initiatieven aangaande een 'effectieve(re) rechtspraak', zoals bijvoorbeeld de implementatie van een Buurtrechter?

De Rechtbank is voornemens om te starten met enkele pilots waarvoor de Experimentenwet niet nodig is. De Rechtbank zal de burgemeester informeren wanneer deze vernieuwde procedures daadwerkelijk kunnen worden ingevoerd.

⁶ Zie: Ton Lennaerts, *De proef (met een) Spreekuurrechter*, NJB 2017/2139

⁷ <https://www.rechtspraak.nl/Uitspraken-en-nieuws/Themas/maatschappelijk-effectieve-rechtspraak>

Concluderend

Uit voorgaande blijkt dat betrokken partijen (burgers, rechters, advocaten, juristen) allen overwegend positief zijn over geschiloplossing door een spreekuur- dan wel (toekomstig) buurtrechter. Ook blijkt uit voorgaande dat de geldende wetgeving nog niet altijd passend is. Teneinde aan deze lacune tegemoet te komen is de Experimentenwet rechtspleging in ontwikkeling. De eerste concrete landelijke wetgeving wordt medio 2019 verwacht. Het ligt voor de hand om deze ontwikkeling af te wachten. Wel is de Rechtbank Noord-Holland door ons verzocht om een nadere visie te geven op de implementatie van een buurtrechter, haar antwoorden en visie vindt u vorenstaand. Tot dit moment kunnen burgers de kantonrechter op basis van het huidige artikel 96 Rv verzoeken tot het volgen van een verkorte 'spreekuur (red.)' procedure. Ook zouden partijen die een conflict hebben zich gezamenlijk kunnen wenden tot een mediator of een arbiter zoals benoemd onder 4b. De gemeente kan hierbij een faciliterende rol op zich nemen. Als er toekomstig aanvullende mogelijkheden komen, stelt de Rechtbank de burgemeester hiervan op de hoogte,

Juridische Zaken, juni 2018